

AKADEMIA GÓRNICZO-HUTNICZA
IM. STANISŁAWA STASZICA W KRAKOWIE

AGH UNIVERSITY OF SCIENCE
AND TECHNOLOGY

AGH

KOROZJA INSTALACJI PRZEMYSŁOWYCH W ATMOSFERACH ZAWIERAJĄCYCH FLUOR, POWIETRZE I PARĘ WODNĄ

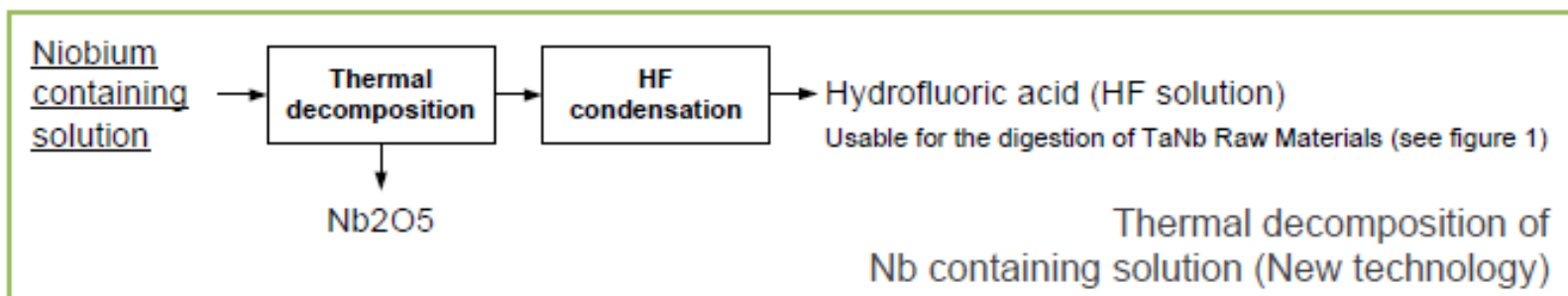
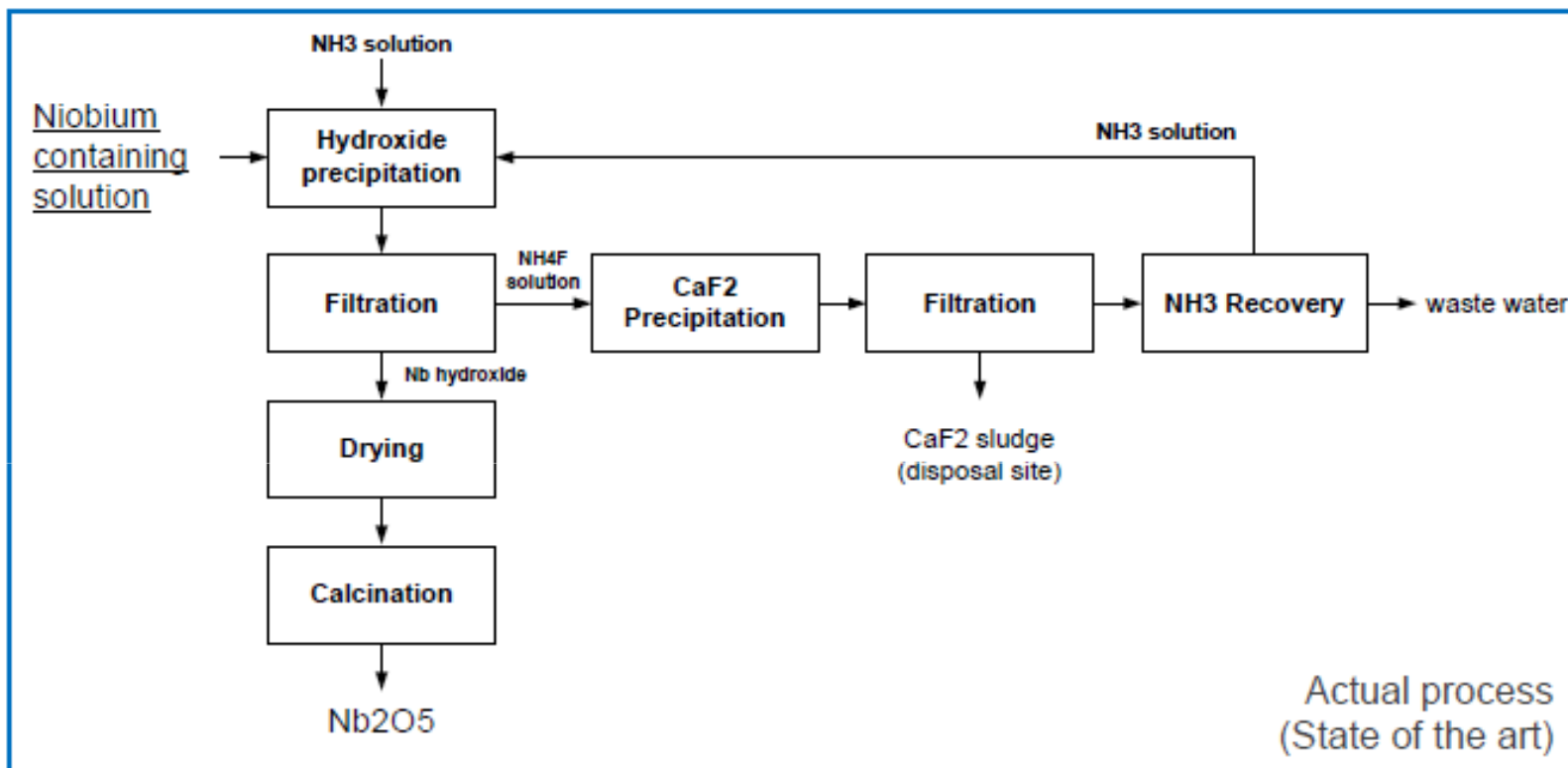
<http://home.agh.edu.pl/~grzesik>

Korozja w atmosferze zawierającej fluor, powietrze i parę wodną

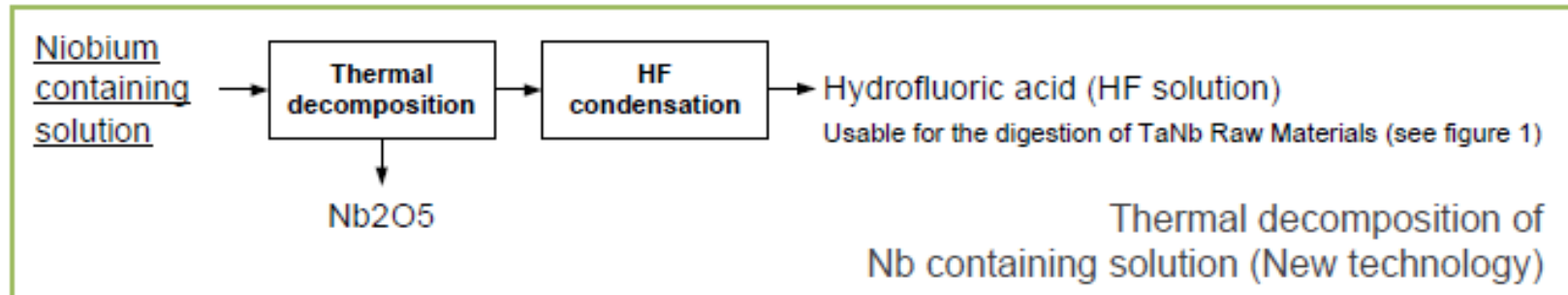

Ograniczenie korozji wysokotemperaturowej jest szczególnie trudne w przypadku uruchamiania nowych technologii, wymagających stosowania wyjątkowo agresywnych atmosfer reakcyjnych, w których żaroodporność materiałów metalicznych nigdy wcześniej nie była badana. Taka sytuacja występuje na przykład w przemyśle przetwórczym surowców przy produkcji tlenku niobu Nb_2O_5 , przy zastosowaniu nowego procesu, zapewniającego wysoką czystość otrzymywanego produktu i jednocześnie większą wydajność w porównaniu do wcześniej stosowanych metod konwencjonalnych.

Proces rozkładu na drodze termicznego rozpylania

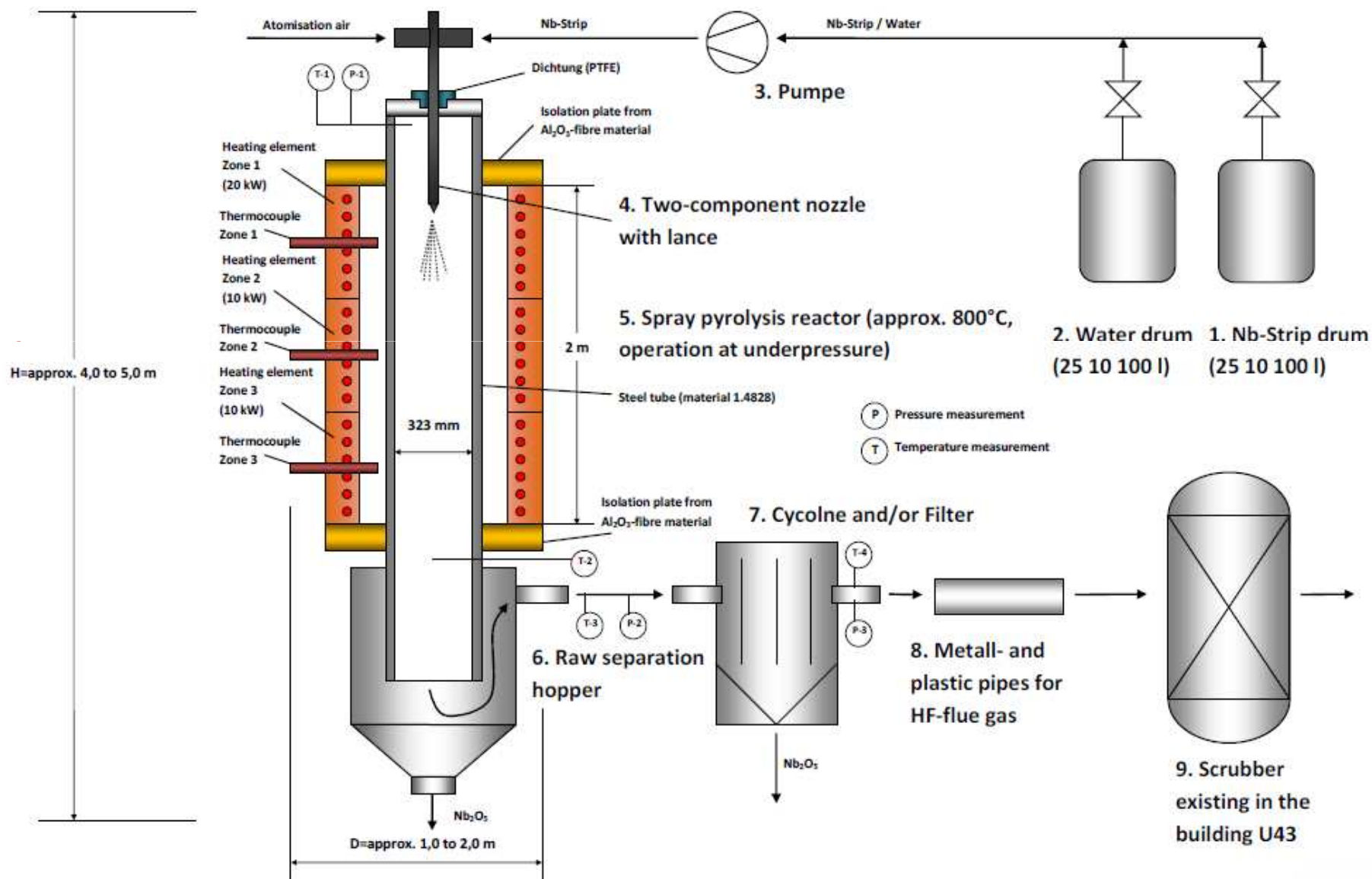
Proces rozkładu na drodze termicznego rozpylania

Zalety nowego procesu:

- możliwy recykling HF
- mniej ścieków/osadów ściekowych z powodu braku osadów wodorotlenkowych
- otrzymanie Nb_2O_5 o wysokiej czystości

Schemat instalacji do rozkładu na drodze termicznego rozpylania

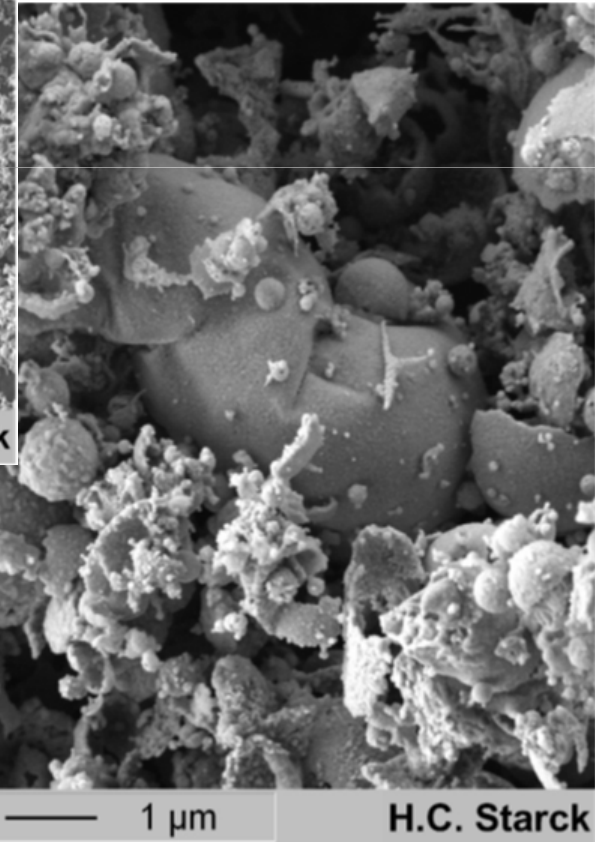
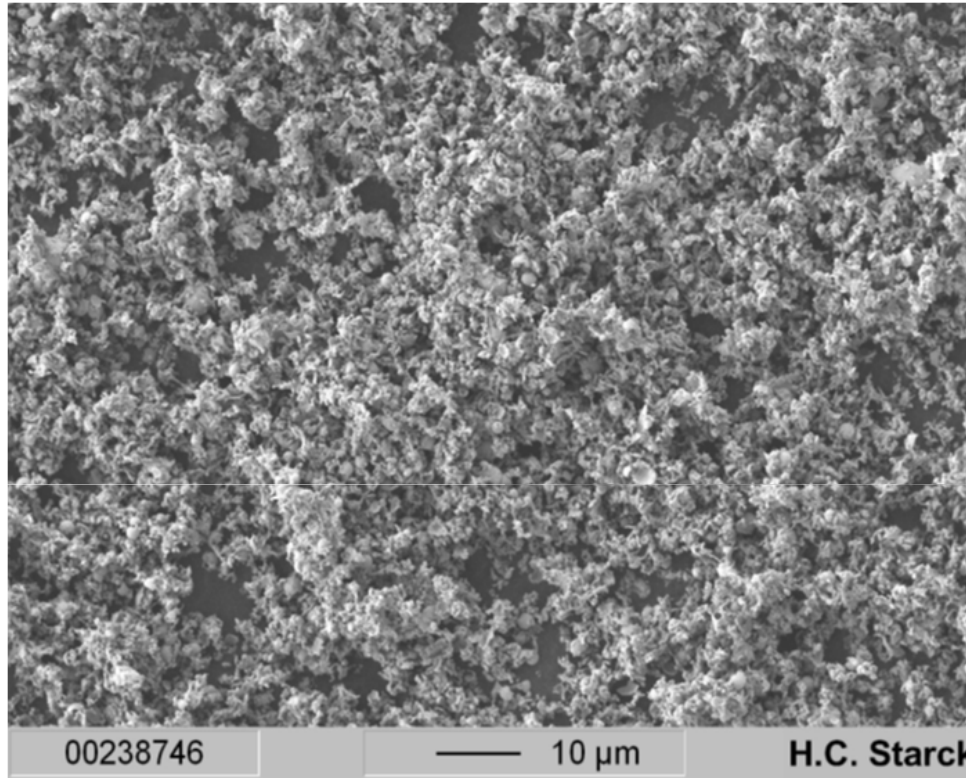
Fotografia reaktora do produkcji proszków Nb_2O_5 metodą termicznego rozpylania

---

Obraz SEM proszku Nb_2O_5 otrzymanego w nowym procesie

Korozja materiałów w atmosferze fluoru, powietrza i pary wodnej

---

Skład atmosfery reakcyjnej:

8.3 obj. % HF,

53.1 obj. % H₂O

38.5 obj. % powietrze

Problemy:

- gwałtowny przebieg korozji
- duży zakres temperatur: 25 – 900 °C
- toksyczna atmosfera
- niska temperatura wrzenia HF (19.5 °C)
- HF rozpuszcza się w wodzie bez ograniczeń
- występowanie azeotropu HF-H₂O (120 °C)
- brak danych eksperymentalnych

Etapy badań zmierzających do ograniczenia korozji w procesie rozpylania termicznego

---

1. Obliczenia termodynamiczne:
  - określenie ciśnień cząstkowych gazów w atmosferze złożonej HF-H₂O-powietrze
  - określenie stabilności faz trójskładnikowych układów (Fe, Ni, Cr, Al)-O-F w zakresie temperatur 298-1273 K
  - określenie prężności lotnych związków metali (Fe, Ni, Cr, Al) w reaktorze
2. Wstępne wytypowanie stopów przeznaczonych do budowy reaktora
3. Wykonanie przemysłowych testów korozyjnych:
  - określenie kinetyki korozji poszczególnych gatunków stali
  - badania morfologii produktów korozji
  - badania składu chemicznego i fazowego produktów korozji
4. Wskazanie jednego stopu do budowy reaktora.

Obliczenia termodynamiczne

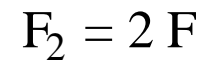
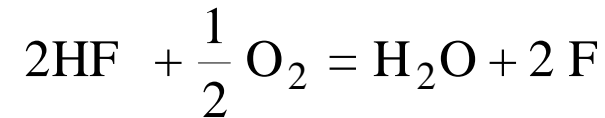
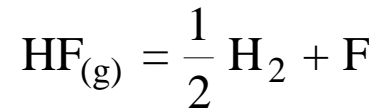
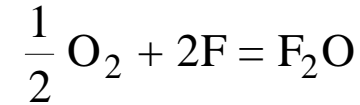
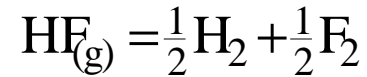

Celem obliczeń termodynamicznych była wstępna selekcja materiałów metalicznych pod kątem ich przydatności do budowy reaktora wytwarzającego Nb_2O_5 na skalę przemysłową. Przyjęto, że potencjalne materiały konstrukcyjne powinny być odporne zarówno na korozyjne działanie tlenu jak i fluoru, gdyż brak jest danych literaturowych pozwalających na ocenę, który z tych składników atmosfery reakcyjnej wykazuje większą agresywność.

Należy podkreślić, że w atmosferach tlenowych bardzo wysoką żaroodporność posiadają materiały typu „alumina formers” i „chromia formers”. Z drugiej jednak strony, nikiel jest bardzo odporny na działanie fluorowodoru.

W konsekwencji, do rozważań termodynamicznych wytypowano cztery metale, tj. glin, chrom, nikiel oraz dodatkowo żelazo, stanowiące główny składnik większości popularnych stopów przeznaczonych do pracy w wysokich temperaturach.

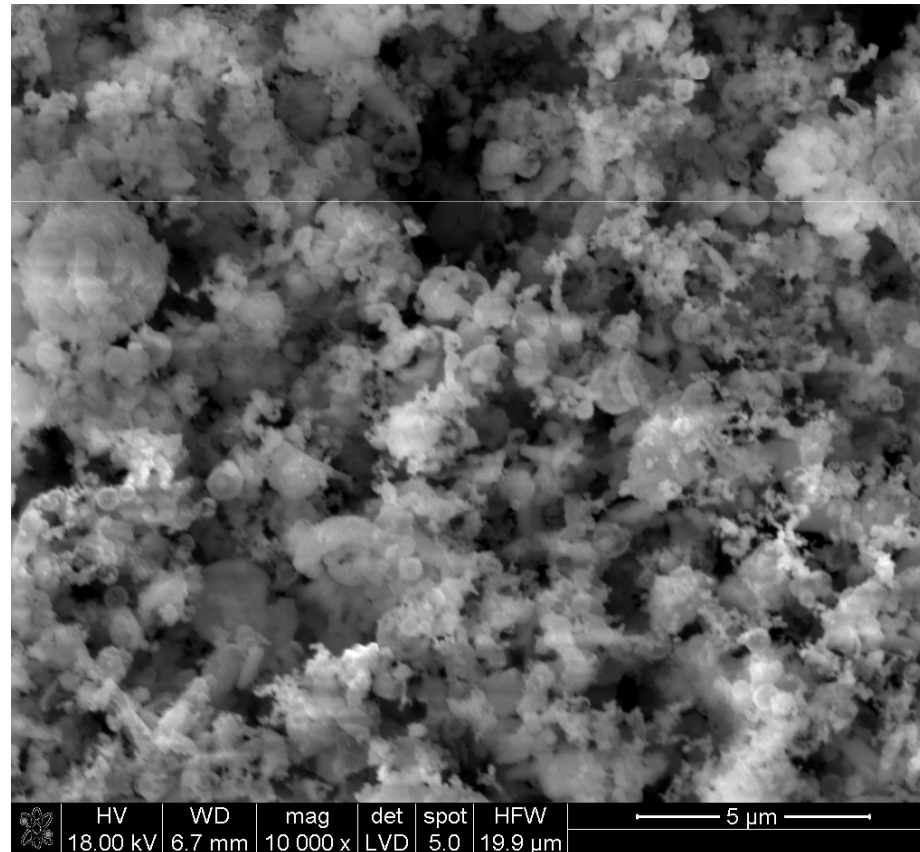
Określenie ciśnień cząstkowych gazów w atmosferze złożonej HF-H₂O-powietrze

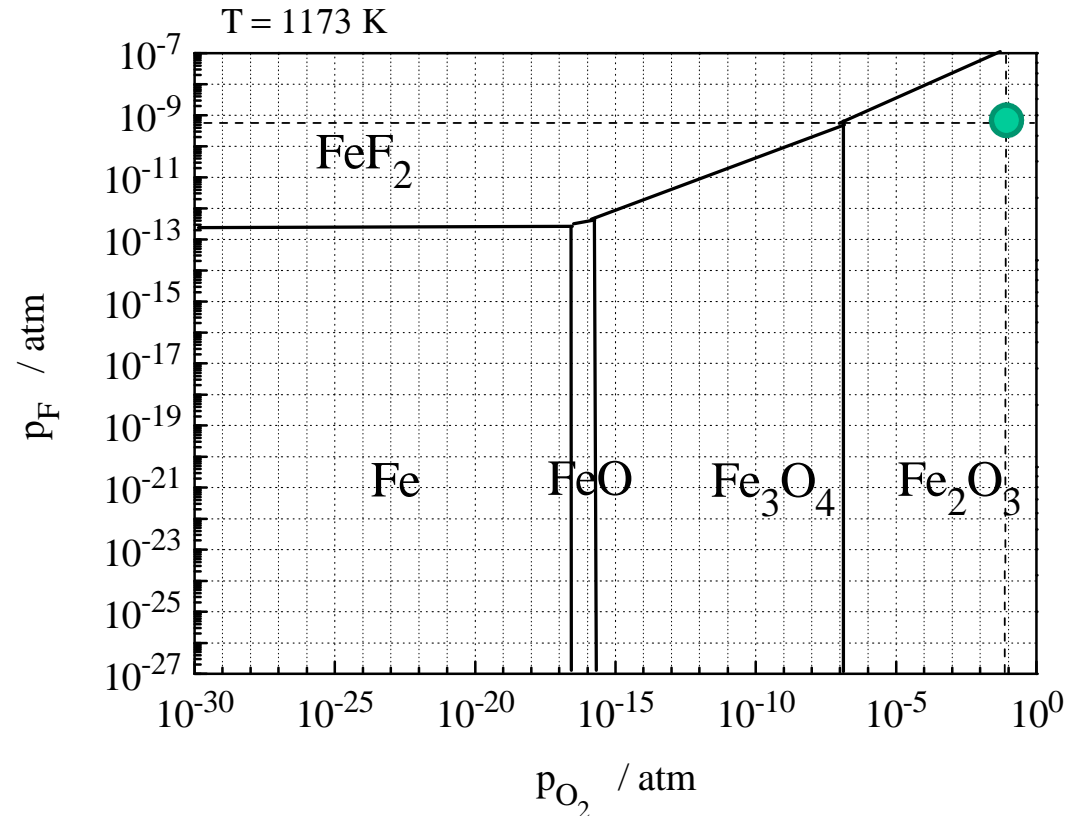
T [K]	p (F) [atm]	p (O ₂) [atm]
1273	4.8E-09	0.0798
1173	7.0E-10	0.0798
1073	7.1E-11	0.0798
973	4.6E-12	0.0798
873	1.6E-13	0.0798
773	2.3E-15	0.0798
673	9.7E-18	0.0798
573	6.1E-21	0.0798
473	1.7E-25	0.0798
373	1.9E-32	0.0798
298	1.0E-40	0.0798

Agresywne składniki środowiska reakcyjnego

- fluor atomowy
- tlen cząsteczkowy
- wodny roztwór HF w reaktorze (do 120 °C)
- wodny roztwór HF w porach Nb_2O_5 (do ok. 300 °C)

Diagram stabilności faz układu Fe-O-F w temperaturze 1173 K

UWAGI:

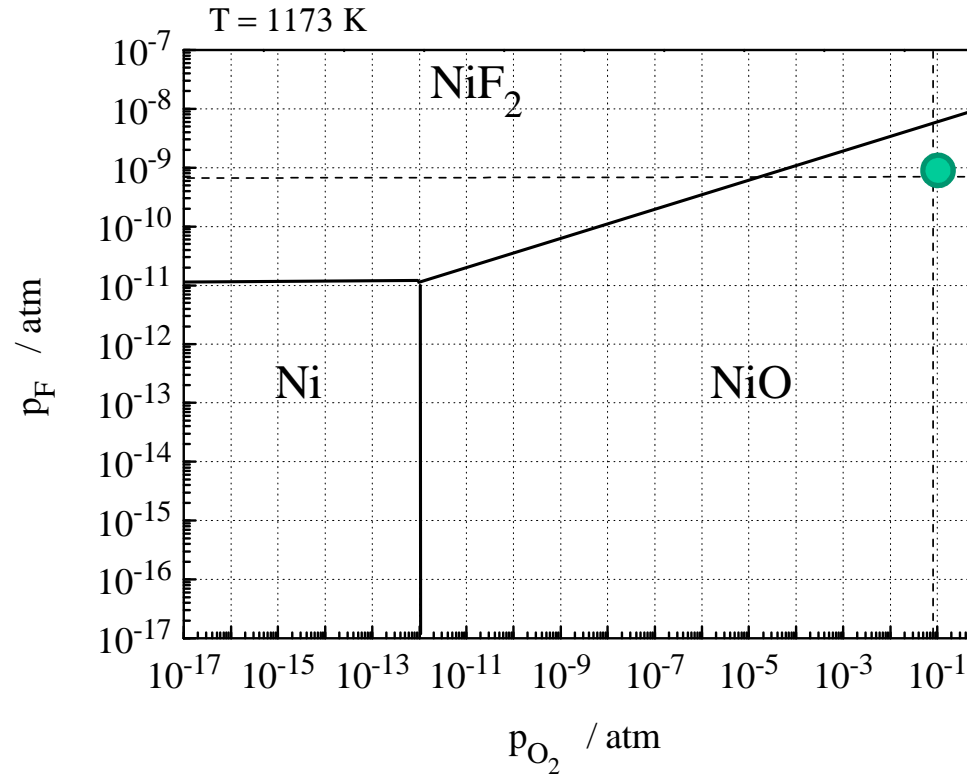
Temperatura topnienia FeF₂: 972 °C

Brak stanu równowagi termodynamicznej w niższych temperaturach

Oczekiwana szybkość korozji w tlenie bardzo duża i stosunkowo mała w F

$$k'_p = \frac{1}{2} \int_{p_F^i}^{p_F^o} (2D_{Fe} + D_F) d \ln p_F$$

Diagram stabilności faz układu Ni-O-F w temperaturze 1173 K

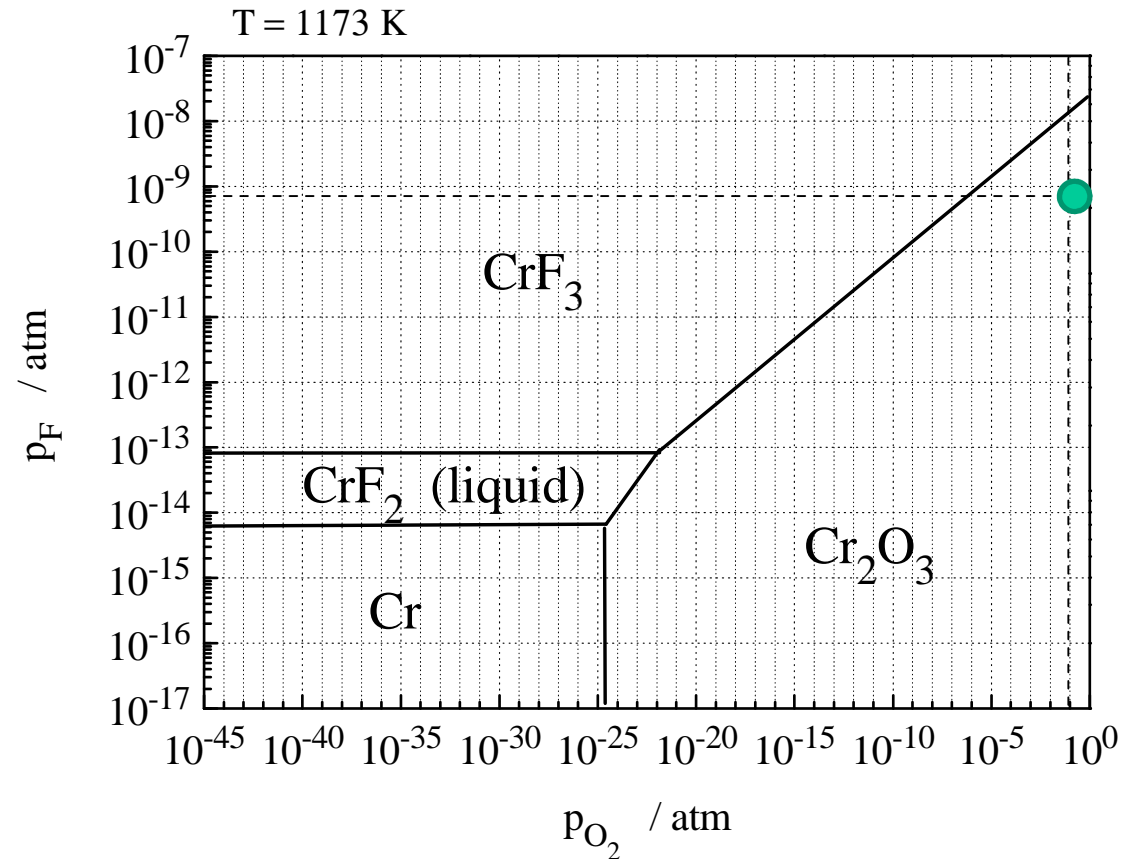

UWAGI:

Brak stanu równowagi termodynamicznej w niższych temperaturach
Oczekiwana stosunkowo mała szybkość korozji w tlenie i fluorze

Diagram stabilności faz układu Cr-O-F w temperaturze 1173 K

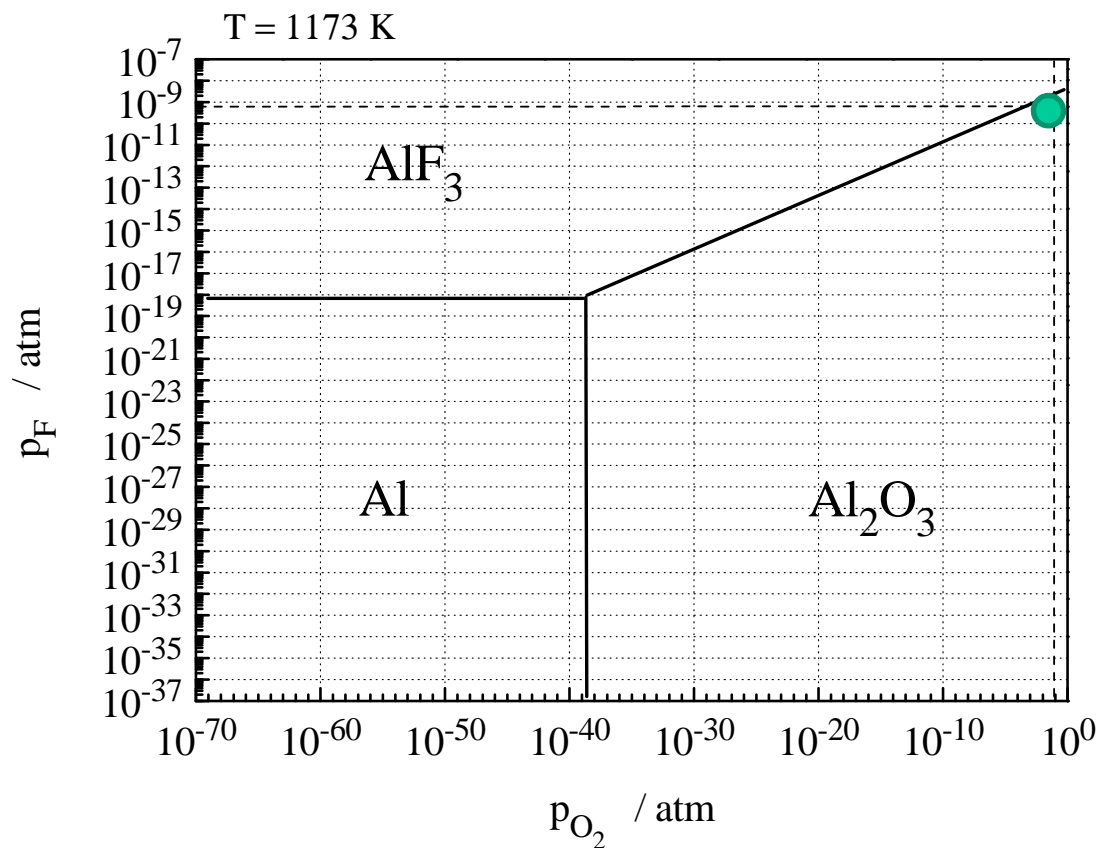
UWAGI:

Temperatura topnienia CrF₂: 894 °C

Brak stanu równowagi termodynamicznej w niższych temperaturach

Oczekiwana szybkość korozji w tlenie bardzo mała i katastrofalna w F

Diagram stabilności faz układu Al-O-F w temperaturze 1173 K

UWAGI:

Brak stanu równowagi termodynamicznej w niższych temperaturach
Oczekiwana szybkość korozji w tlenie bardzo mała i duża w F

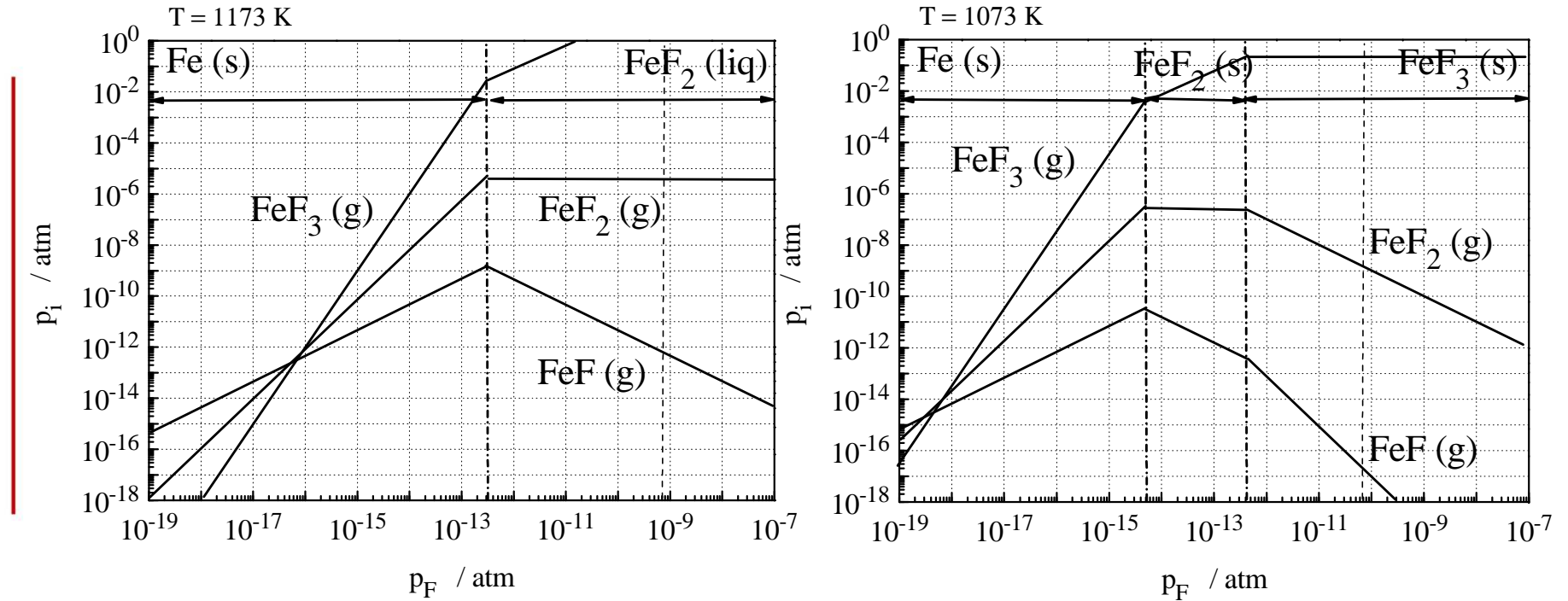
Lotne związki chromu w reaktorze

Ze względu na dużą zawartość pary wodnej, w reaktorze należy oczekiwać powstawania CrOOH , CrO(OH)_2 , CrO(OH)_3 , $\text{CrO}_2(\text{OH})_2$, itp., a nie CrO , CrO_2 , CrO_3 . Szybkość parowania chromu w postaci w/w związków istotna jest jedynie w najwyższej temperaturze pracy reaktora.

W literaturze brak jest danych dotyczących lotnych fluorków chromu.

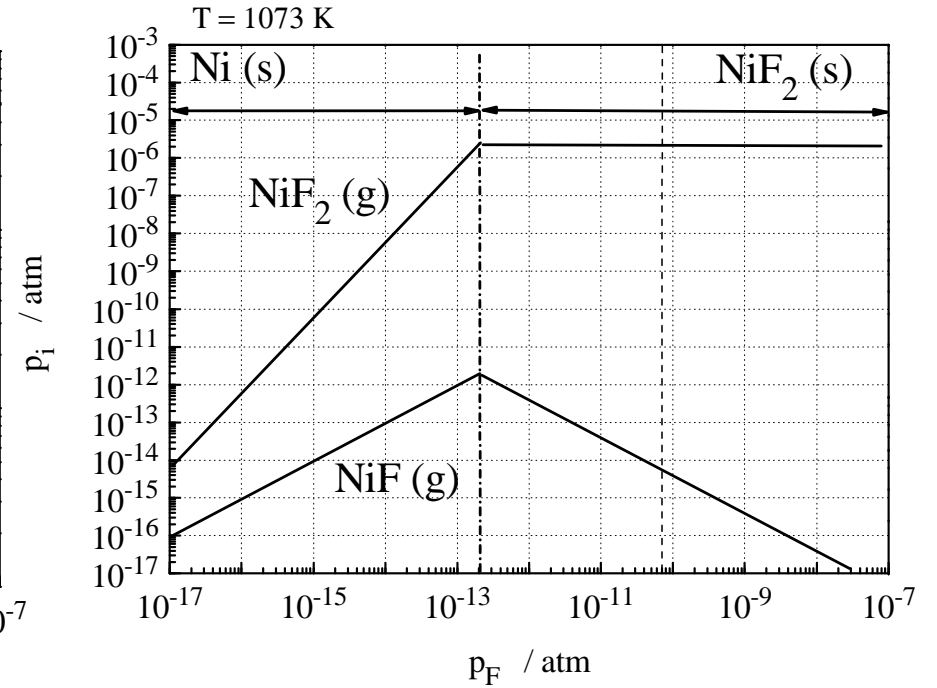
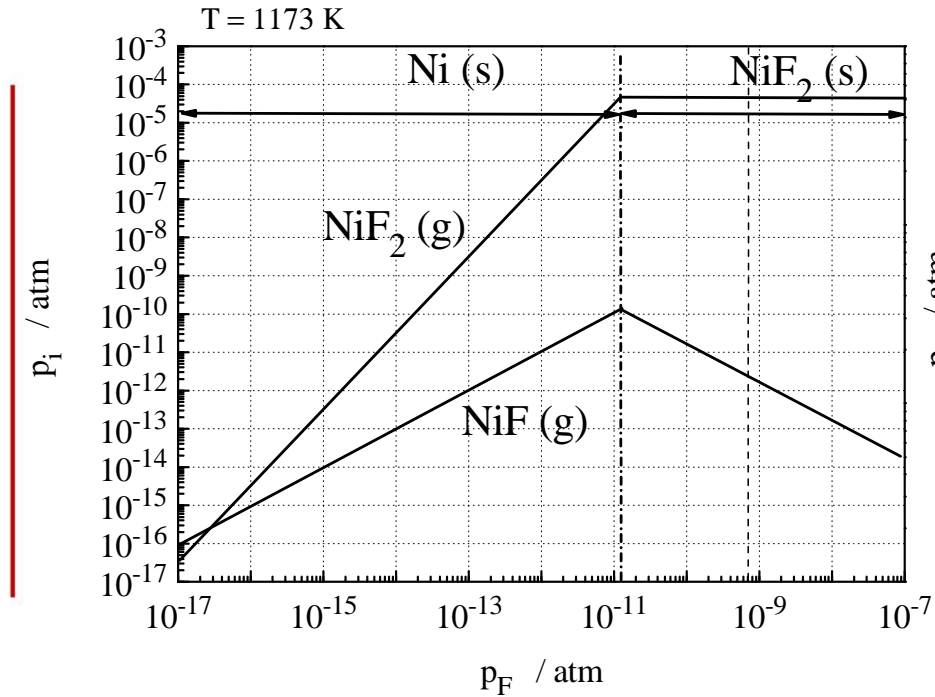
Lotne fluorki żelaza w reaktorze

UWAGI:

Oczekiwana bardzo wysoka szybkość parowania fluorków żelaza

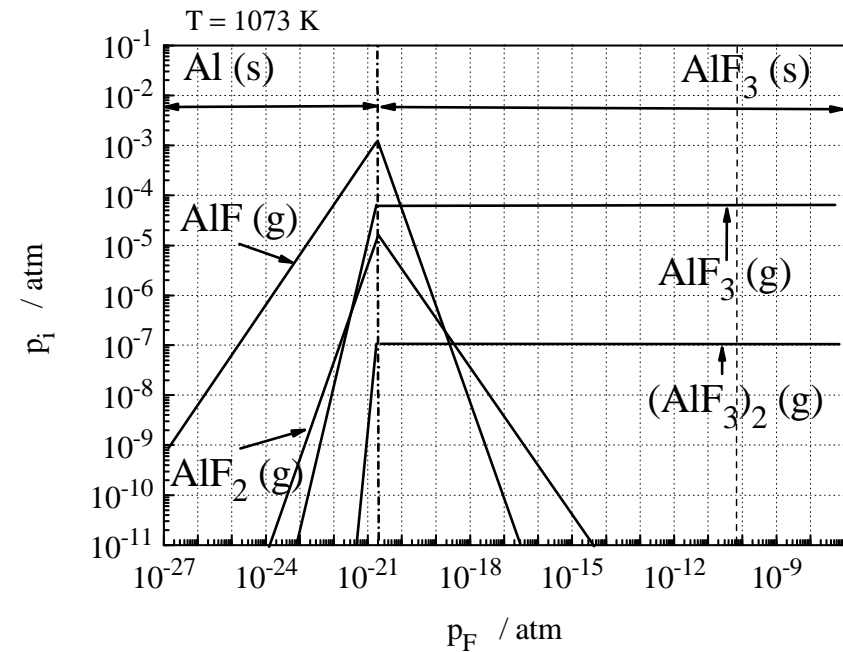
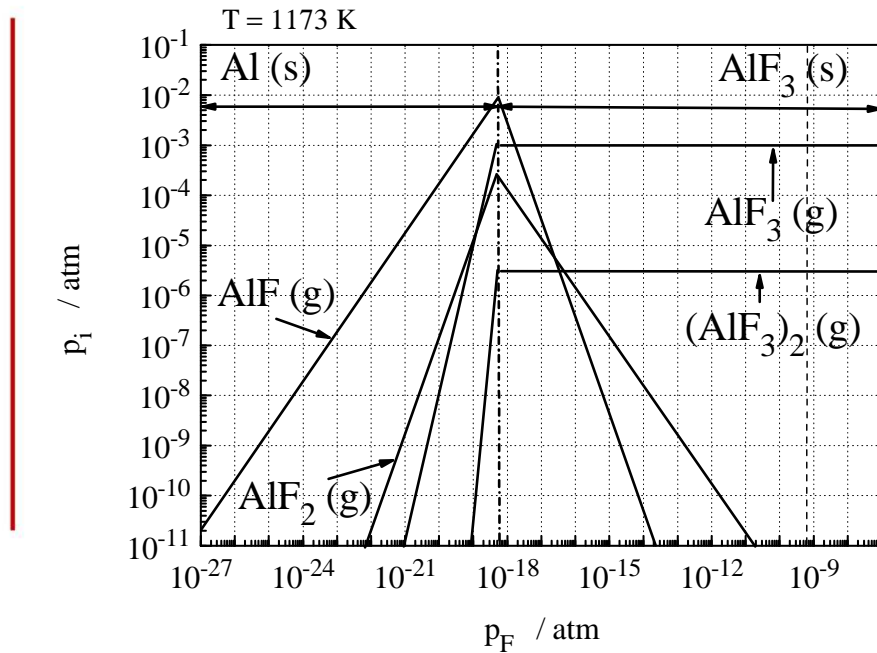
Lotne fluorki niklu w reaktorze

UWAGI:

Oczekiwana umiarkowana szybkość parowania fluorków niklu

Lotne fluorki glinu w reaktorze

UWAGI:

Oczekiwana wysoka szybkość parowania fluorków glinu

AGH

Wnioski z obliczeń termodynamicznych

---

1. Analiza diagramów stabilności faz prowadzi do wniosku, że wszystkie rozważane metale mogą w tych warunkach reagować zarówno z tlenem jak i fluorem.
2. Wszystkie związki przedstawione na diagramach stabilności faz mogą występować w zgorzelinach narastających na powierzchniach rozważanych metali.
3. Wyniki uzyskane dla układu Cr-O-F wskazują, że chrom, jako składnik stopów żaroodpornych, nie powinien być stosowany do budowy reaktora ze względu na możliwość powstawania ciekłego fluorku CrF_2 (temperatura topnienia: 894°C) i dużej prężności lotnych fluorków. Dotyczy to również obecności żelaza w ewentualnym stopie użytym do budowy reaktora, niepożądanym ze względu na stosunkowo niską temperaturę topnienia fluorku FeF_2 (940°C).
4. Przeprowadzone obliczenia sugerują, że nikiel jest najlepszym materiałem do konstrukcji projektowanego reaktora spośród wszystkich rozpatrywanych metali. Występowanie pozostałych metali w potencjalnym stopie użytym do budowy reaktora wydaje się być niepożądane, chociaż ostateczna decyzja w tej sprawie zależy od ich stężenia w stopie i wymaga weryfikacji eksperymentalnej.

Wstępne wytypowanie gatunków stopów przeznaczonych do budowy reaktora

---

1. Jeśli dominującym procesem w reaktorze jest fluorowanie, wówczas wysokiej czystości nikiel powinien być wybrany do budowy reaktora.
2. Jeśli dominującym procesem w reaktorze jest utlenianie, wówczas materiały pokrywające się ciągłą warstwą tlenku chromu powinny być wybrane do budowy reaktora. Materiały z grupy *alumina formers* nie są polecane do budowy reaktora ze względu na ich złe właściwości mechaniczne. Mogą być jednak zastosowane w przyszłości jako powłoki.

Wstępne wytypowanie gatunków stopów przeznaczonych do budowy reaktora

---

1. Stopy odporne na fluorowanie:

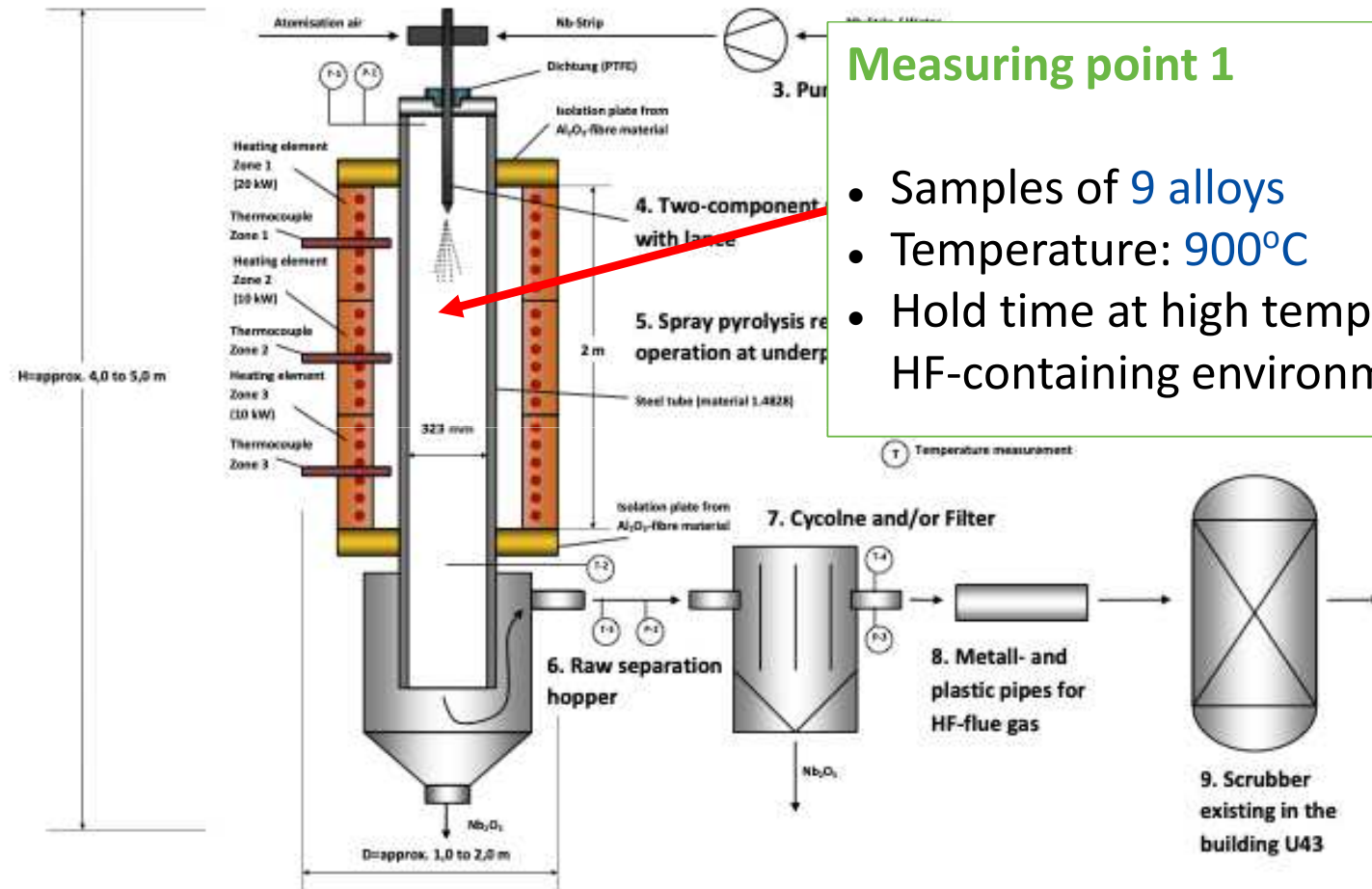
2.4066; 2.4068; 2.4360; 1.3917

2. Stopy odporne na utlenianie:

Alloy 75; Alloy 625; Inconel HX; 2.4660; 1.4828

Umiejscowienie próbek w reaktorze

Measuring point 1

- Samples of 9 alloys
- Temperature: 900°C
- Hold time at high temperature, HF-containing environment: 105 h

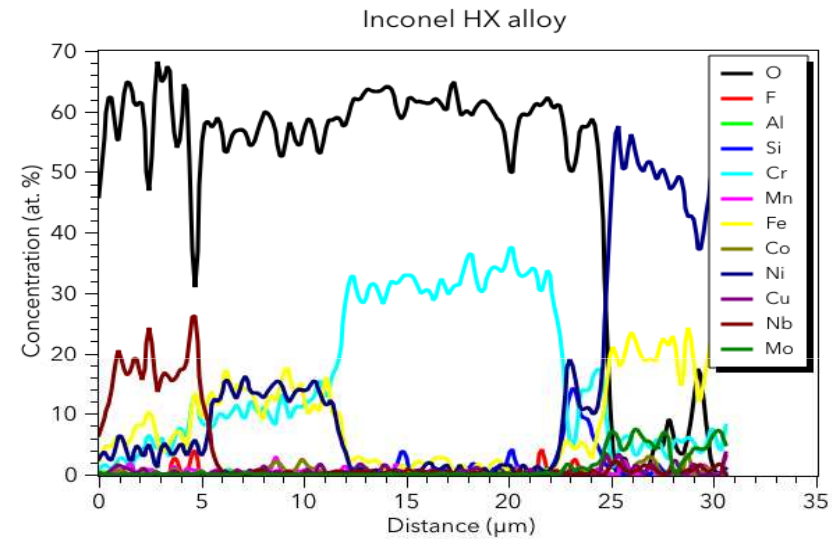
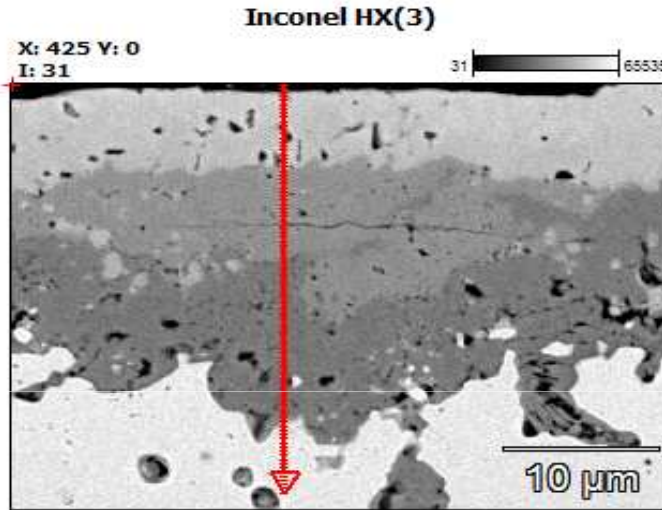
Zastosowane metody określania kinetyki korozji próbek poszczególnych stopów

---

1. Nieciągła metoda grawimetryczna.
2. Pomiar grubości zgorzeliny.
3. Pomiar grubości rdzenia metalicznego.

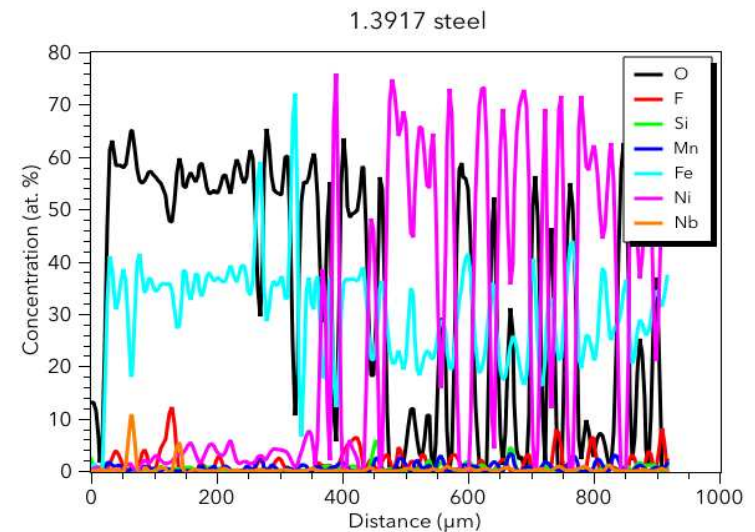
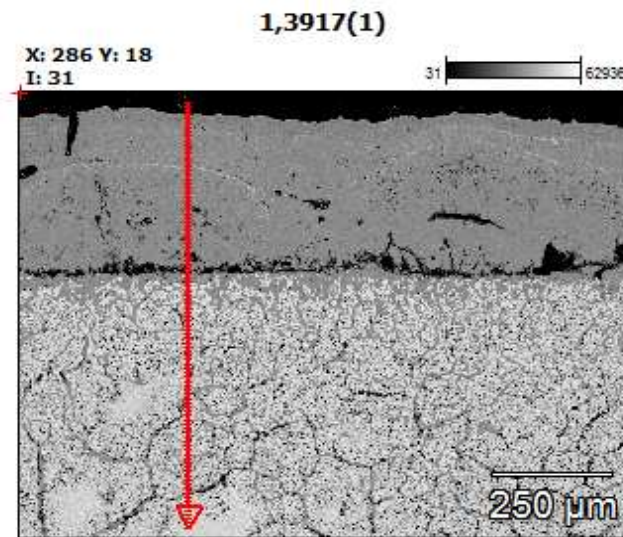
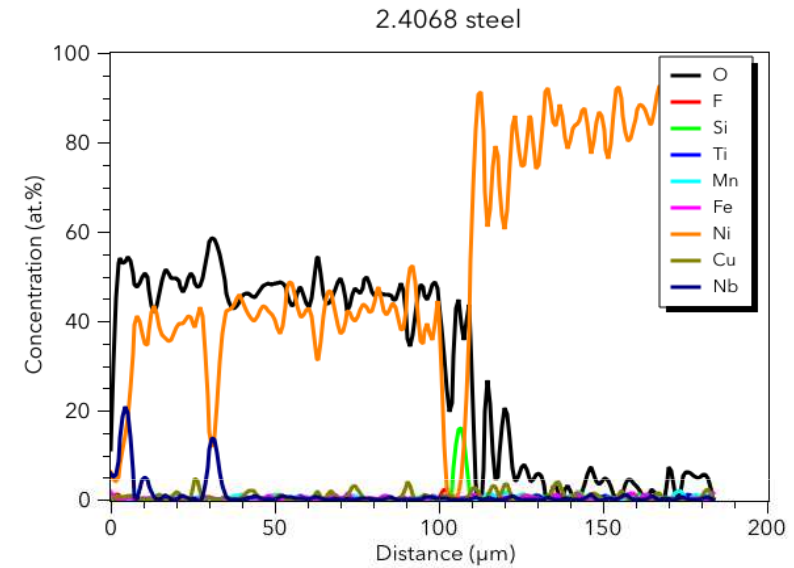
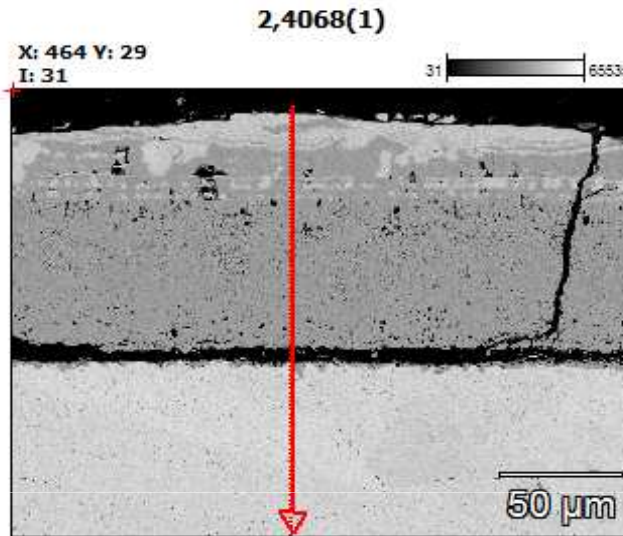

Zastosowane metody określania kinetyki korozji próbek poszczególnych stopów

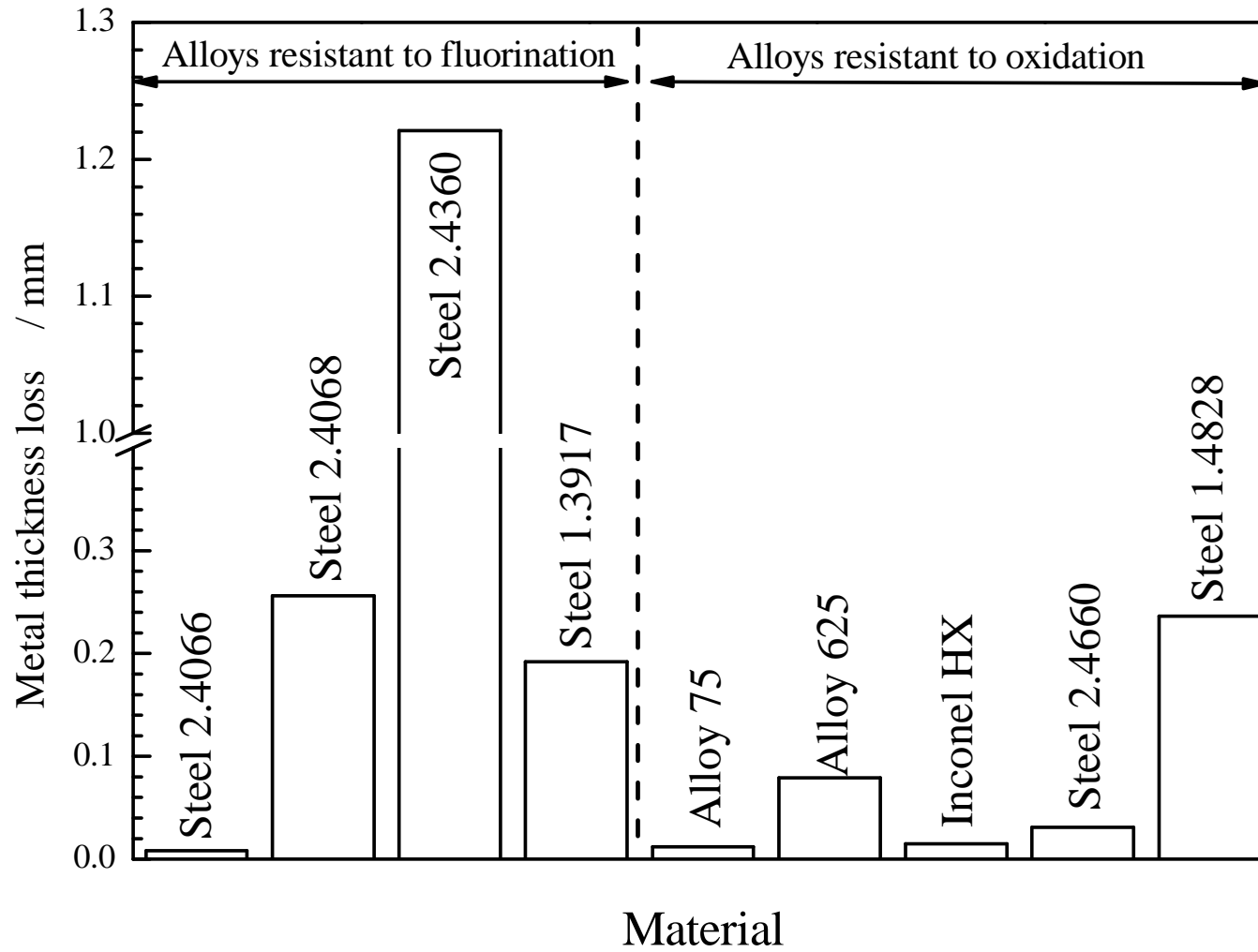
~~Nieciągła metoda grawimetryczna~~

Zastosowane metody określania kinetyki korozji próbek poszczególnych stopów

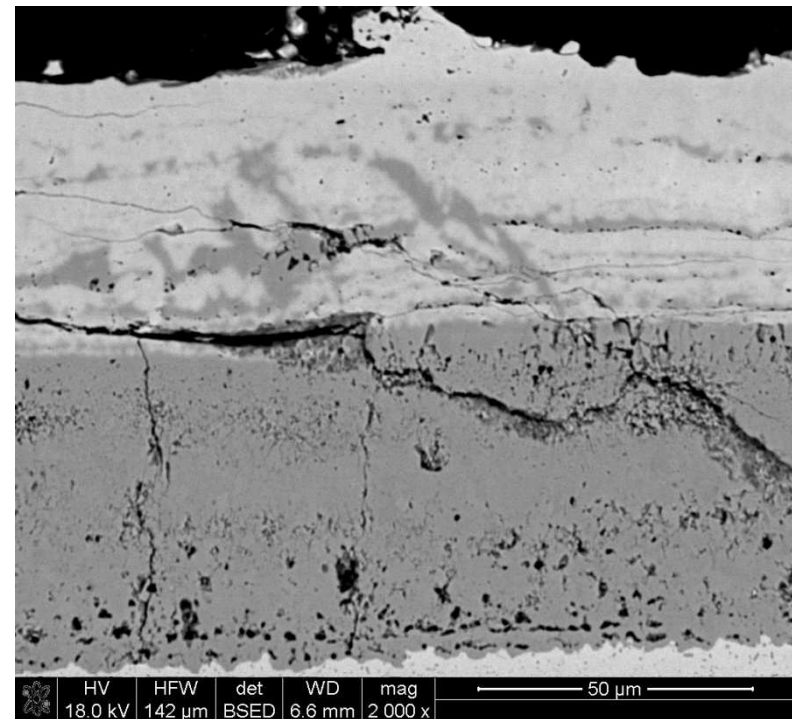
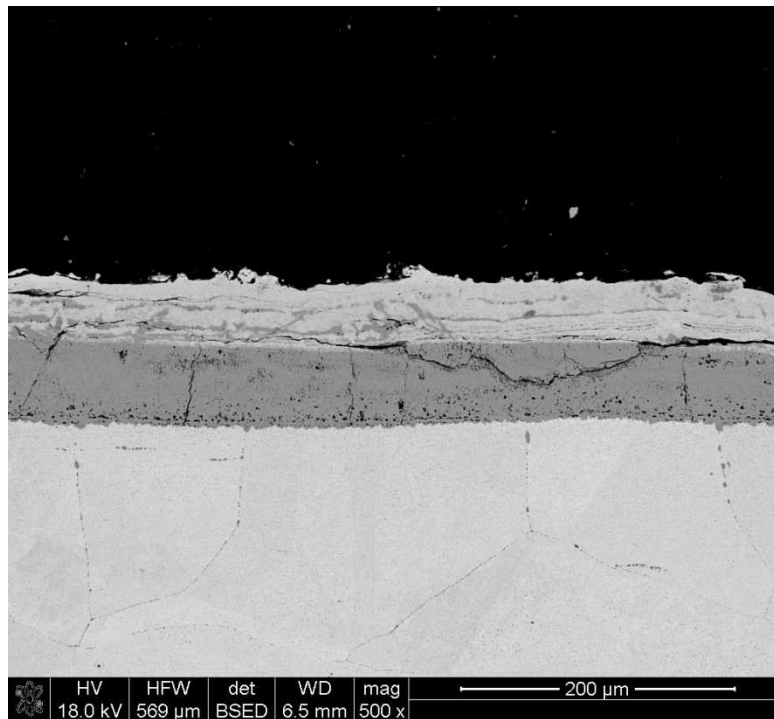
Pomiar grubości zgorzeliny

Wyniki pomiarów ubytku rdzenia metalicznego próbek

Wybrane wyniki badań morfologii, składu chemicznego i fazowego produktów korozji poszczególnych stopów – 2.4066

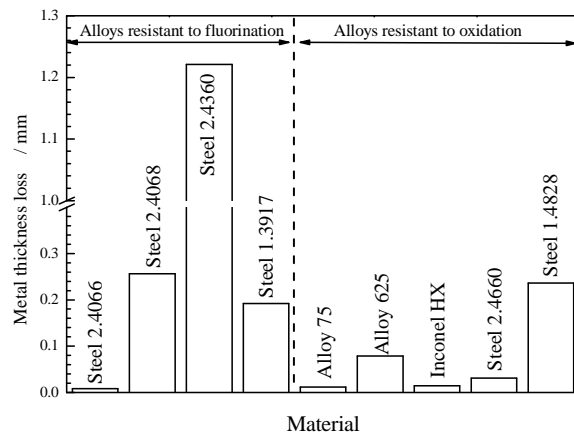
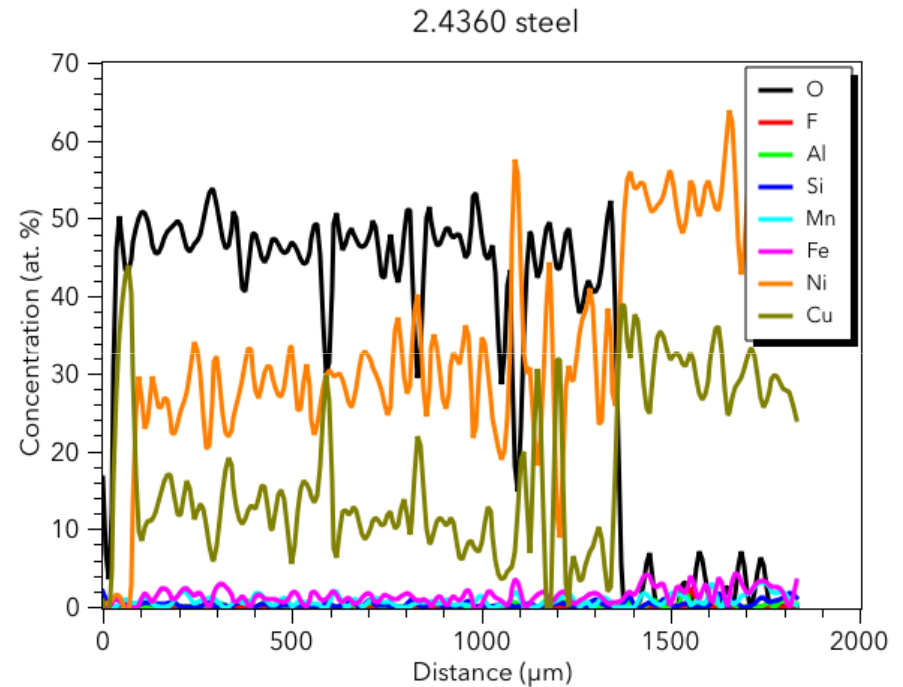
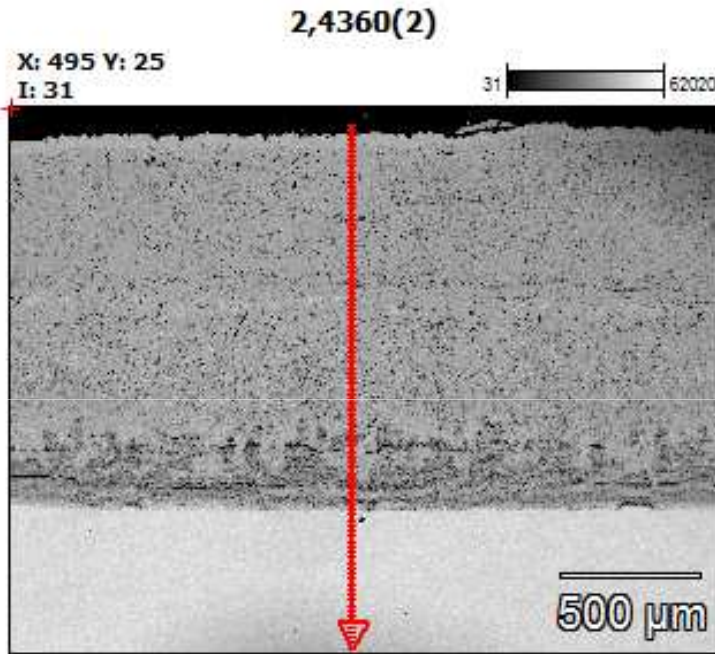
Stop 2.4066 – najlepszy w grupie materiałów na bazie niklu

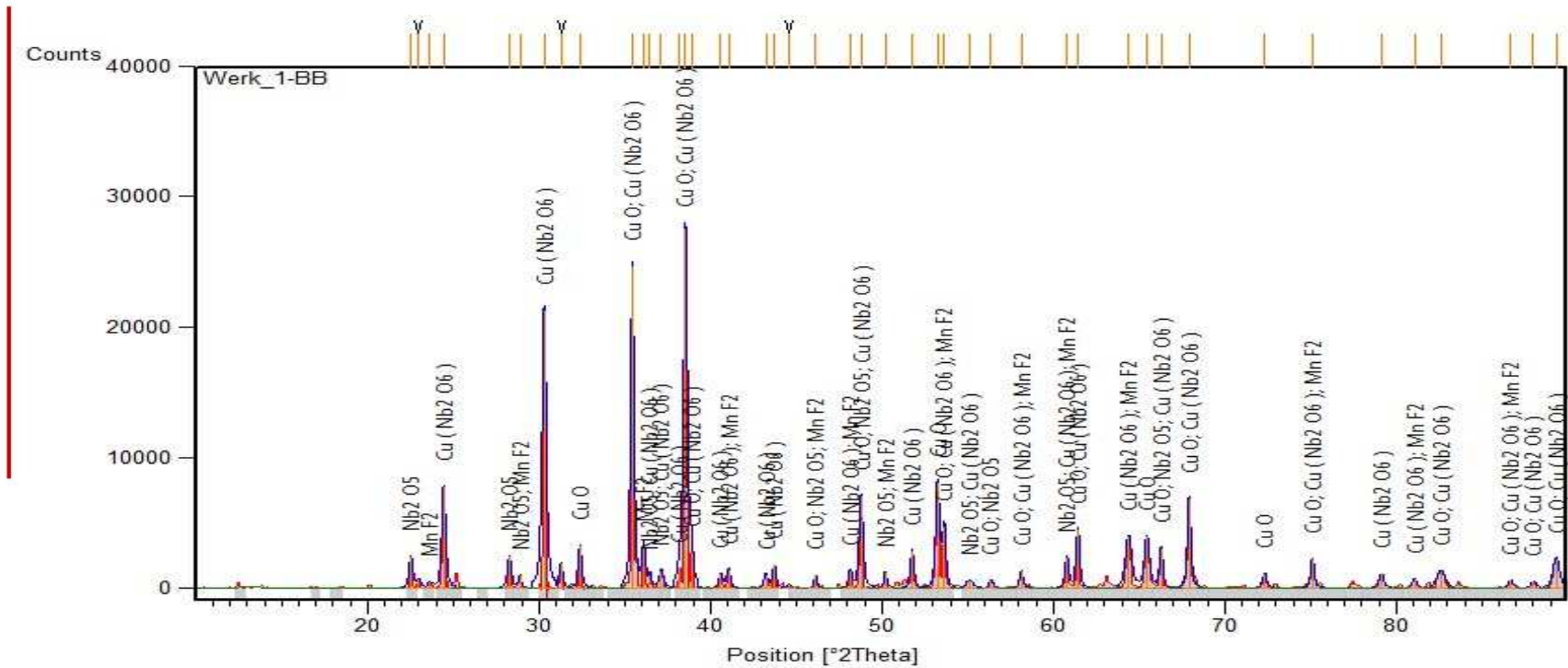

Wybrane wyniki badań morfologii, składu chemicznego i fazowego produktów korozji poszczególnych stopów – 2.4360

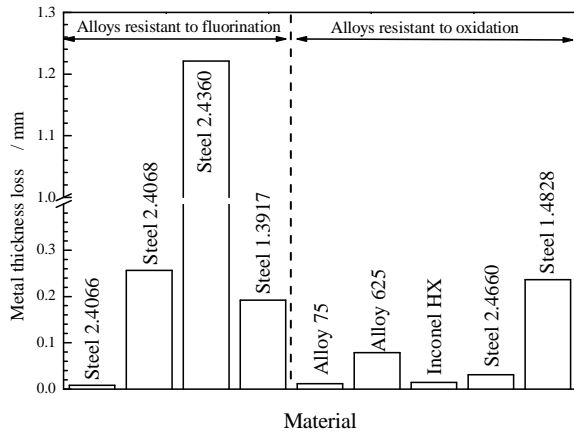
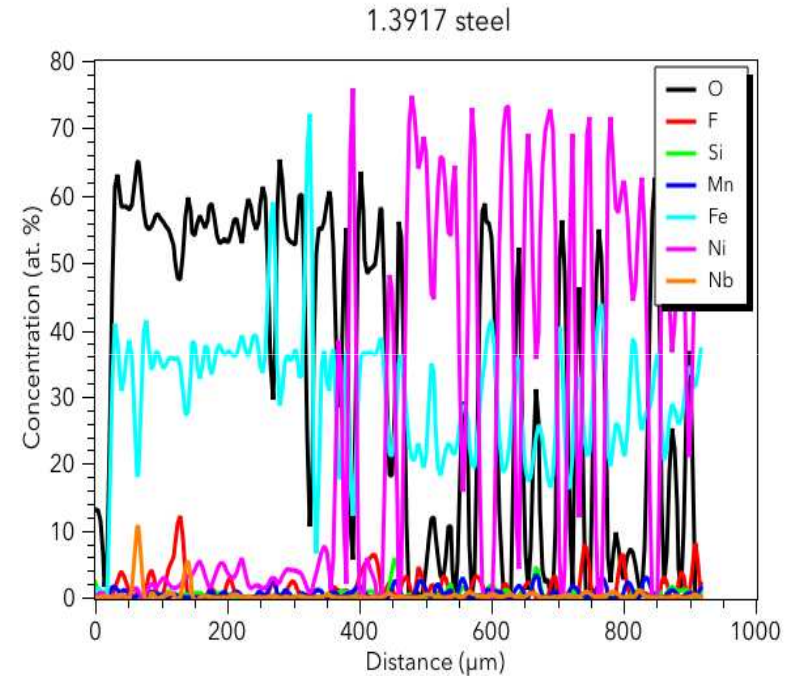
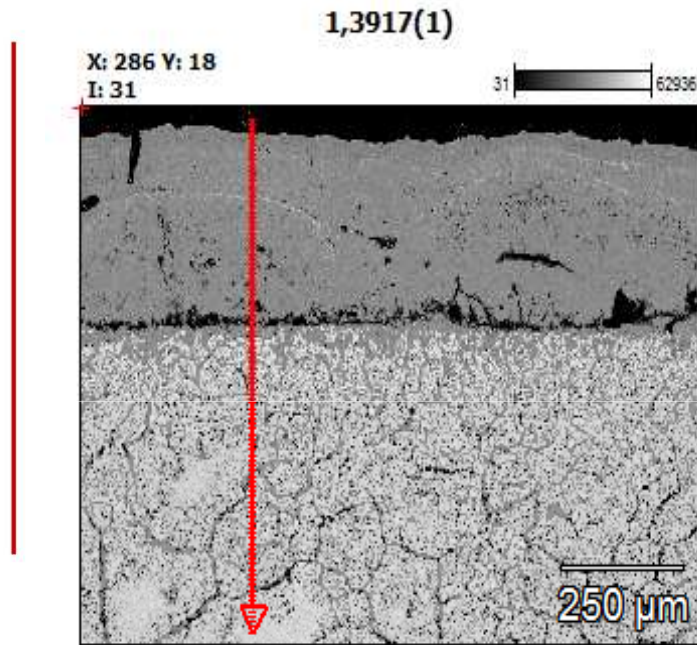

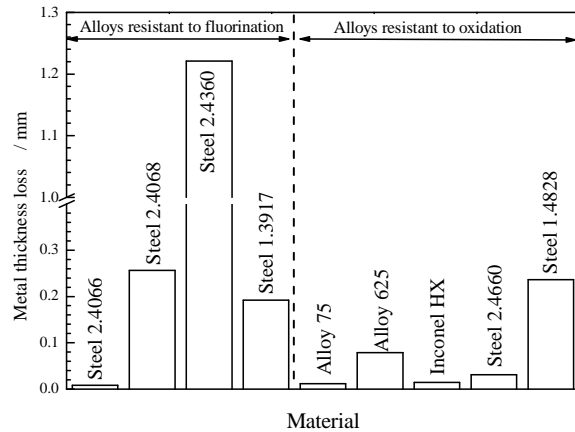
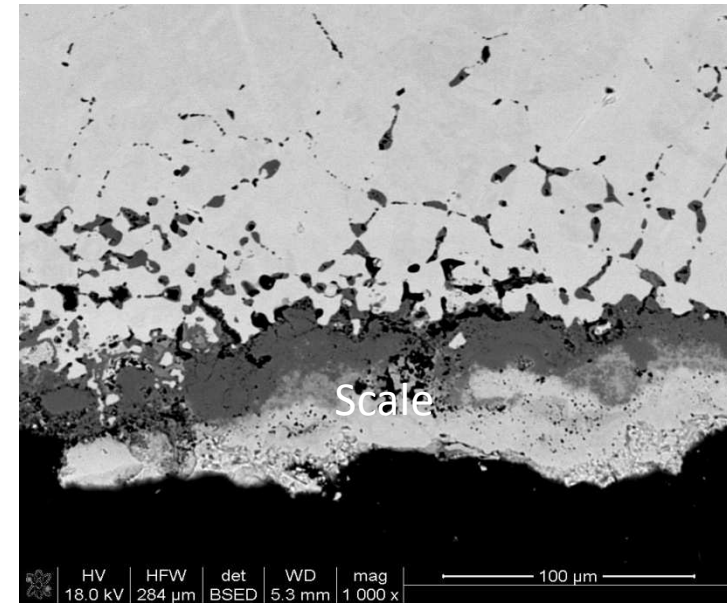
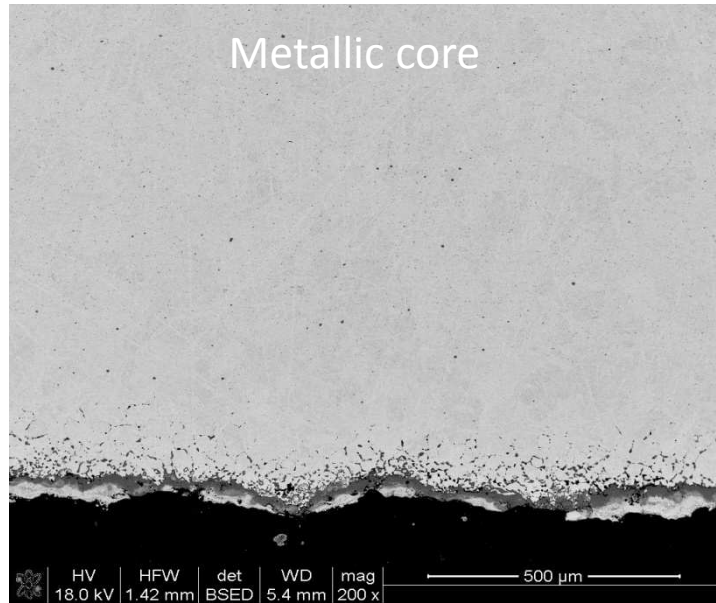
Wybrane wyniki badań morfologii, składu chemicznego i fazowego produktów korozji poszczególnych stopów – 2.4360

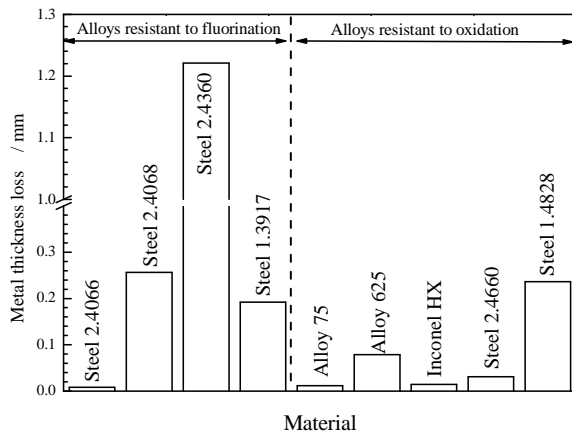
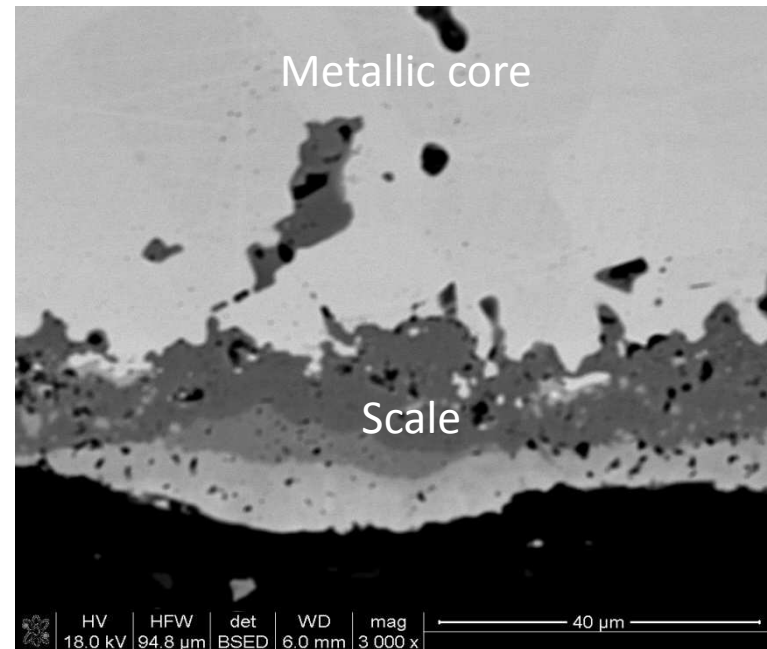
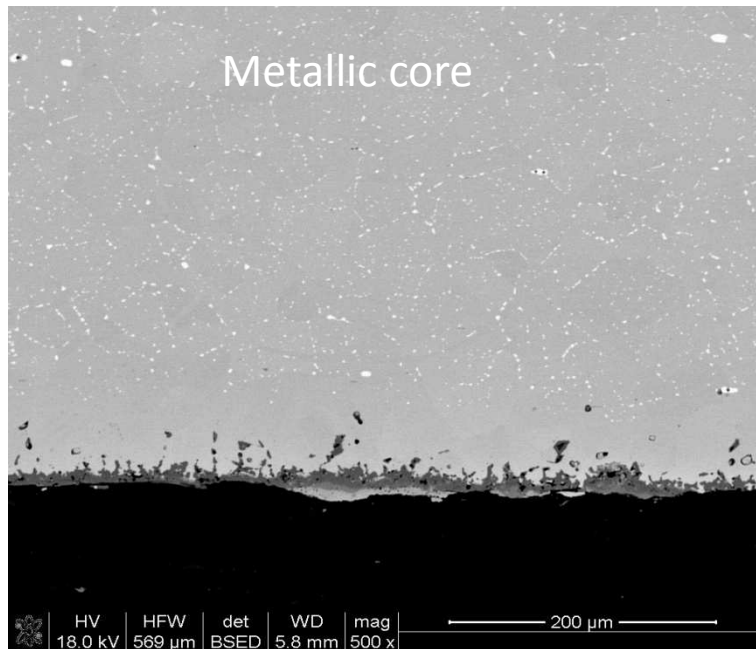
Wybrane wyniki badań morfologii, składu chemicznego i fazowego produktów korozji poszczególnych stopów – 1.3917

Wybrane wyniki badań morfologii, składu chemicznego i fazowego produktów korozji poszczególnych stopów – Alloy 75

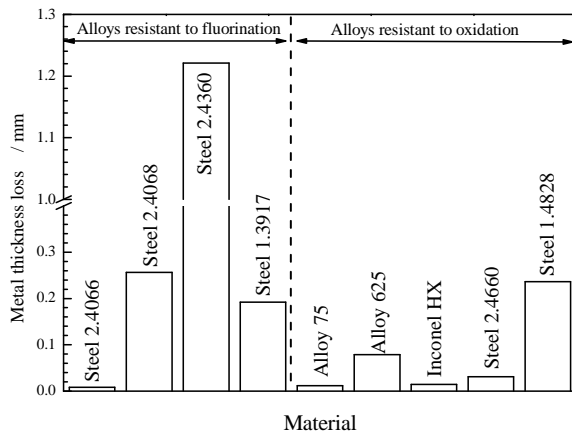
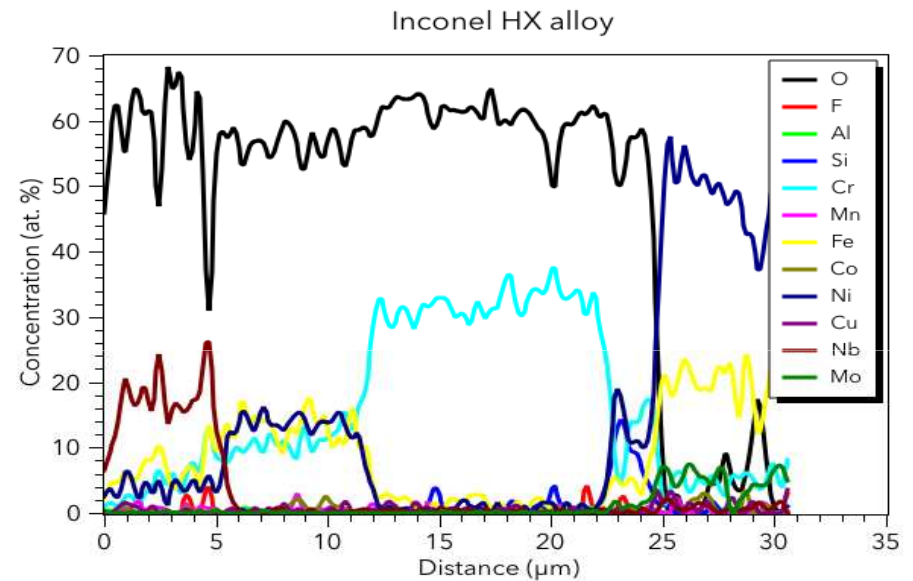
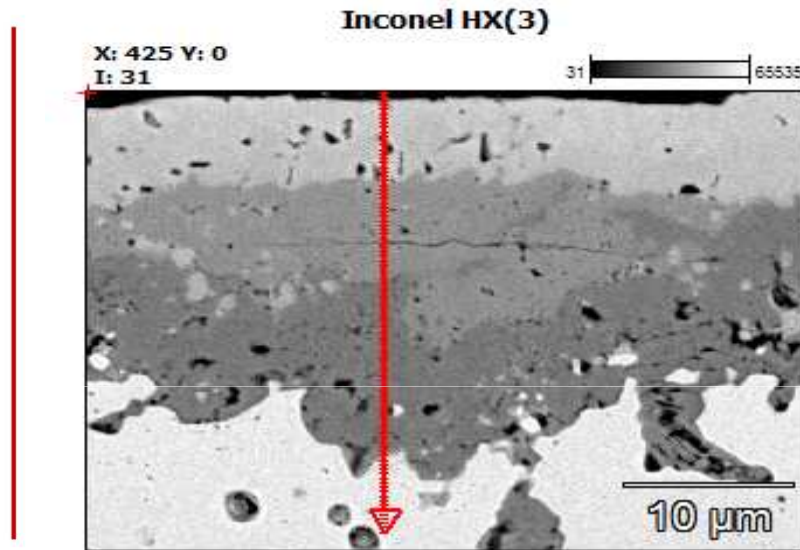

Wybrane wyniki badań morfologii, składu chemicznego i fazowego produktów korozji poszczególnych stopów – Inconel HX

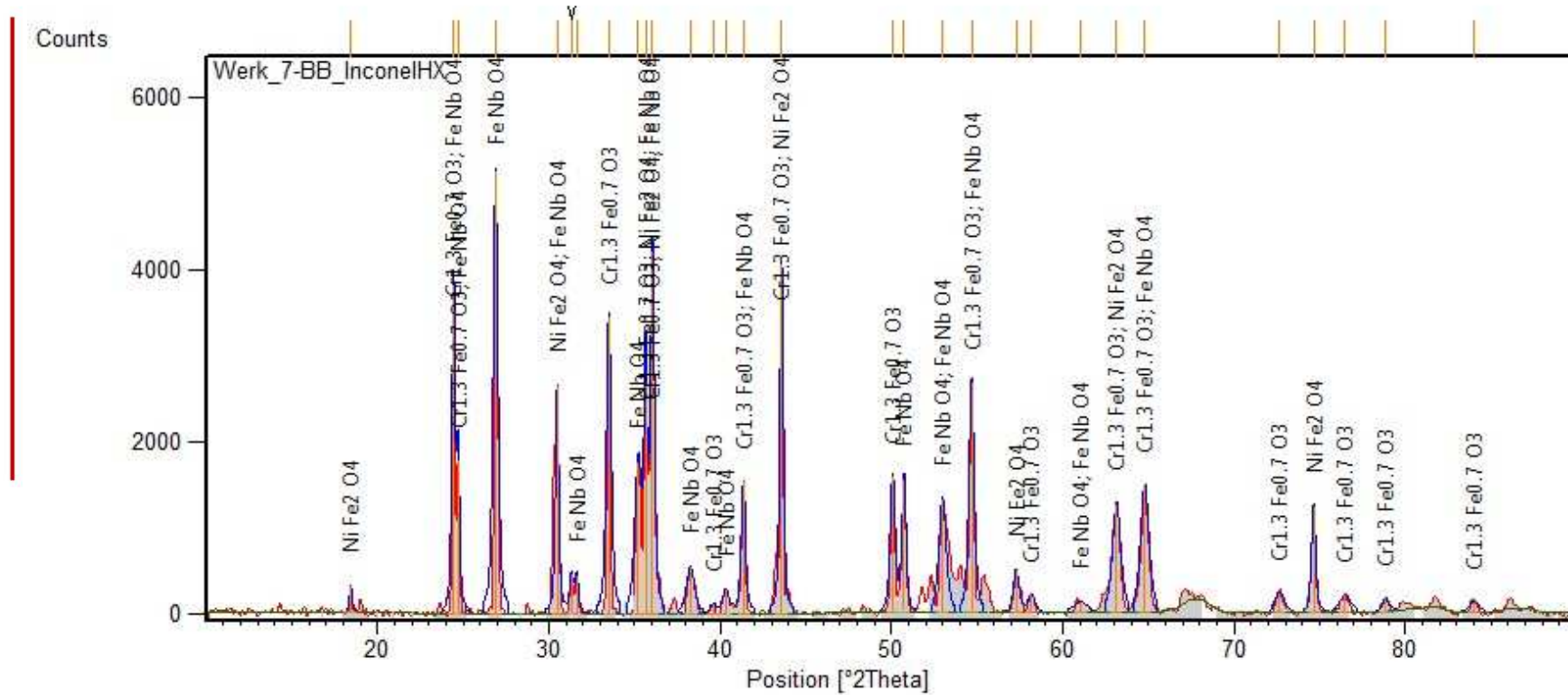

Wybrane wyniki badań morfologii, składu chemicznego i fazowego produktów korozji poszczególnych stopów – Inconel HX

Wybrane wyniki badań morfologii, składu chemicznego i fazowego produktów korozji poszczególnych stopów – Inconel HX

Podsumowanie wyników badań

---

1. Materiały na bazie niklu, potencjalnie odporne na fluorowanie, zdecydowanie korodują szybciej od tych zawierających wystarczającą ilość chromu (*chromia formers*), a dodatkowo są droższe.
2. Szybkości korozji najlepszych stopów z grupy *chromia formers* są porównywalne. W tej grupie materiałów najlepszym kandydatem do budowy reaktora wydaje się być **Inconel HX**, chociaż wybór ten powinien być potwierdzony wynikami bardziej długotrwałych badań.
3. W przyszłych badaniach warto określić szybkości korozji stopów z grupy *chromia formers* wzbogaconych małą ilością pierwiastków aktywnych, takich jak Ce, Y, Hf (n.p. **Nikrothal 40**) lub zawierających do 2 wt. % glinu (**Incoloy RA 602 CA**), gdyż stopy te powinny wykazywać wyższą żaroodporność od żaroodporności najlepszych z dotychczas badanych materiałów.

KONIEC